

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

คำว่า ยักษ์ เป็นคำมาจากภาษาสันสกฤตว่า ยกฺษ ในภาษาบาลีเป็น ยกฺข สร้างจากรากศัพท์ คือ ยชฺ ชาติ, ยกฺข ชาติ, และ ยคฺ ชาติ มีความหมายว่า เคารพ, นับถือ, บูชา, เช่นสรวง

ความหมายของคำว่า ยักษ์ ในพระไตรปิฎก มี 2 ความหมาย กล่าวคือ หมายถึงอมมนุษย์ และมนุษย์ ส่วนในอรรถกถา ยักษ์มีความหมายไม่ต่างจากพระไตรปิฎก โดยอรรถกถานำความหมายที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมาอธิบายในความหมายเดียวกัน และมีความหมายที่พระอาจารย์ผู้รจนาคัมภีร์รุ่นหลังขยายเพิ่มอีก คือ มีความหมายว่า รากษส ท้าวเวสสวัณ และผู้ควรบูชา ในชั้นของฎีกา ยักษ์มีความหมายเหมือนกับพระไตรปิฎกและอรรถกถา

แนวความคิดเรื่องยักษ์ เป็นสิ่งที่มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยพระเวทของชาวอารยัน ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศอินเดีย โดยถือกันว่า ยักษ์เป็นเทพพวกหนึ่ง ที่มีประชาชนบางกลุ่มให้ความนับถือ ต่อมาฐานะของยักษ์ได้เปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นอมมนุษย์ที่เป็นบริวารรับใช้ของท้าวกุเวร พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นในประเทศอินเดีย จึงได้รับอิทธิพลจากความเชื่อดังกล่าว พิจารณาเห็นได้จากในพระไตรปิฎกและอรรถกถา ปรากฏแนวความคิดเรื่องยักษ์ 2 ประการ คือ แนวคิดว่ายักษ์เป็นมนุษย์ แนวคิดว่ายักษ์เป็นอมมนุษย์ แนวคิดว่ายักษ์เป็นมนุษย์ มาจากคติทางพระพุทธศาสนาว่า ยักษ์ คือ ท่านผู้บริสุทธิหมคคิเลส และได้รับการนับถือว่าเป็นผู้ควรบูชาของชาวโลก ส่วนแนวคิดว่ายักษ์เป็นอมมนุษย์ มาจากคติดั้งเดิมของพราหมณ์ที่ถือว่า ยักษ์เป็นผู้ที่มีฤทธานุภาพ ครุร้าย น่ากลัว น่าเกรงขาม มนุษย์ต้องทำการบูชา เช่นสรวง พุทธศาสนาปรับแนวคิดดังกล่าวมาจากศาสนาพราหมณ์ และแนวคิดว่า ยักษ์เป็นอมมนุษย์นี้ ยังแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา ในแง่ที่ว่า ผู้ที่เกิดเป็นยักษ์ เพราะได้ทำกรรมไว้ คือ การไม่ประพฤติอยู่ในศีล 5 ประพฤติธรรมบกพร่อง และมีความตระหนี่

ภาวะของยักษ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและอรรถกถา มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านลักษณะเฉพาะตน เช่น กำเนิด รูปร่าง ฤทธิ์ อุปลิขัย และปัญญา เป็นต้น หรือในด้านลักษณะทางสังคมของยักษ์ ที่แบ่งเป็นลำดับชั้น, หน้าที่ เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะการบำเพ็ญกุศลกรรมในชาติอดีตแตกต่างกันมามากน้อยของยักษ์เหล่านี้ เมื่อว่าโดยรวมแล้ว ยักษ์จัดเป็นอมนุษย์ที่มีฤทธิ์อำนาจเหนือมนุษย์ทั่วไป เช่นกับพวกเทวดา และมีอิทธิพลต่อความเชื่อของมนุษย์ ตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล ในแง่เป็นอมนุษย์ที่น่ากลัว ร้าย ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการทำอันตรายของเหล่าอมนุษย์ และวิธีการป้องกันคุ้มครอง เช่น การสวดพระปริตต์ในพระพุทธศาสนา เป็นต้น

บทบาทของยักษ์ที่พบในพระไตรปิฎก และอรรถกถา คือ ยักษ์เป็นผู้ที่ช่วยเหลือพระพุทธเจ้าในการประกาศพระศาสนา มีส่วนช่วยส่งเสริมพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ และยักษ์ยังมีบทบาทเป็นทูตของพระยม และเป็นผู้ลงโทษคนทำกรรมชั่ว

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จำกัดการศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องของยักษ์ ในพระไตรปิฎก และอรรถกถา ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเรื่องยักษ์ ในวรรณคดีสันสกฤต ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์เรื่องยักษ์ ในวรรณคดีสันสกฤตต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการ และรายละเอียดเรื่องยักษ์ให้ยิ่งขึ้นไป